

Ігор БРИНДАК, викладач

У наш час телереклама належить до тих явищ, на які постійно нарікають, які висміюють, про які складають анекдоти, але в той же час під вплив яких піддаються. Тому незалежно від того, як нам її оцінювати, ми не можемо заперечити того факту, що вона сприяє формуванню поглядів на ті або інші речі. Тому тема сьогodнішньої публікації була нав'язана одним рекламним відеороликом.

Мова йде про рекламу батончика „Снікерс" з лісовим горіхом. Нагадаю читачам зміст відеоролика. Він переносить нас у часи інквізиції. На середньовічній площі стоїть засуджений, прив'язаний до стовпа, навколо нього гурт ченців, які йому кричать: „Відрікайся". За-суджений відповідає: „Ні, батончик „Снікерс" з лісовим горіхом справді існує". У той час один із ченців цинічно запитує: "І Земля кругла?" Від цього запитання всі інші вибу-хають ідіотським сміхом. Зрештою, можна сказати, що реклама є рекламою. Ніхто і так не сприймає її серйозно. Не є на-віть великою проблемою, що творці цього відеоролика вибра-ли собі для реклами тему інквізиції. Адже не можна заперечити, що таке явище дійсно колись існува-ло. Але ось вислів „І Земля кругла?" потребує деяких коментарів. Тому що він не є випадковий і не є сю-жетом тільки для цього відеоро-лика. Ще до сьогodнішнього дня можна зустріти у деяких пуб-лікаціях, а також у художніх творах і кінофільмах твердження, що ніби Церква колись забороняла гово-рити, що Земля є кругла. Навчала, що вона ніби тримається на слонах чи китах, а ті, хто вчили про ку-лястість Землі, були переслідувани-ми. Крім того, багато людей є впев-нені, що ніби і Святе Письмо навчає, що Земля є плоскою і, мож-ливо, з тієї причини вважають його антинауковою книгою. А як же воно було в реальності?

Існує таке поняття як мимовіль-не свідцтво. Тобто ситуація, при якій людина намагається доказати щось одне, а з її слів виходить щось зовсім інше. Так, наприклад, у радянський час також виходило немало літератури, в якій доказу-валося, що Церква і Біблія запере-чують вчення про кулястість Землі. У зв'язку з тим, що Західна Укра-їна і тоді вважалася регіоном більш релігійним за інші, тому сюди надходила більша кількість атеїстичної літератури. Зокрема, було створе-но тоді об'єднання, яке називалося „Пост імені Ярослава Галана", зав-данням якого було боротися, як тоді говорили, з „релігійними пе-режитками" (це в першу чергу сто-сувалося УГКЦ) і з „українським буржуазним націоналізмом". Це об'єднання випускало щорічно свої збірники з

однойменною назвою, через які, власне, свої ідеї й по-ширювало. Отож, у збірнику №5 за 1977 рік (видавництво „Каменяр”, Львів) вміщена стаття яко-гось Петренка Миколи під назвою „Покинуті святині - екскурсія му-зеєм атеїзму”. У ній автор нама-гався на підставі музейних експо-натів доказати ворожість релігії до науки. На сторінці 156 він серед інших експонатів дуже гарно описав вигляд гербу Домінікан-ського ордену. Нагадую читачам, що саме ченці цього ордену і заві-дували колись інквізицією. А тепер надамо слово Миколі Петренку: „На розгорнутій книжці лежить ко-ронований пес, а в зубах у нього факел у вигляді людської кості, а перед факелом увінчана хрестом земна куля”. Так, власне, виглядав Домініканський герб. Стосовно людської кості, то тут можна дис-кутувати, чи саме людська кість є зображена в зубах пса? Та зараз це не так суттєво. Суттєве інше. А саме: чи могли домініканці когось переслідувати за вчення про куляс-тість Землі, якщо вони самі у свій власний герб вставили зображення Земної кулі. Крім того, слід ще додати, що саме у середньовіччі по-являється іконографія, де Ісус Христос зображений на Земній кулі. Одну із таких ікон подаємо на розгляд нашим читачам. Це ікона Страшного суду Ганса Мемлінга. Зараз цей експонат зберігається у Гданському історичному музеї. Можливо, хтось з читачів запитав: „А як же тоді бути з Галілеєм?” Кон-флікт з Галілеєм стосувався не фор-ми Землі - про це питання тоді навіть і не ставилося. Він стосувався того, що навколо чого рухається: Земля навколо Сонця чи навпаки?!

Тепер відносно Святого Письма. Дійсно, там можна зустріти такі ви-словлювання, як „краї землі” чи „край світу” (наприклад, Псалом 19, 5). Чи це означає, що цими слова-ми навчається про плоскість нашої планети і тим самим свідчить про антинауковість Біблії? По-перше, навіть школяр знає, що слово „земля” може мати декілька зна-чень. Воно може стосуватися і пла-нети, і материка, і суші, і просто ґрунту. А по-друге, візьмемо та-кий приклад: всі ми знаємо із шкіль-них підручників фізики і хімії, що речовини складаються з молекул і атомів. Власне на атомах ми і зу-пинимося. Саме слово „атом” пе-рекладається з грецької мови як „неподільний”. Однак, із тих же самих підручників ми знаємо, що атоми насправді є подільні: вони складаються з протонів, нейтронів і електронів. То що, на підставі цього факту ми кожний підручник, де вживається слово „атом”, будемо вважати антинауковим?и м Зрозумі-ло, що сама ця назва є чисто умов-ною. Вона появилася у той час, коли вчені думали, що атоми дійсно неподільні. Коли ж наука пішла далі і дійшла до поділу атома, то не було ніякої потреби впрова-джувати нову назву. Залишили стару, розуміючи її умовність. По-дібно і зі Святим Письмом. Якщо в окремих його місцях і вживаються фрази „краї світу” або „краї землі”, то це просто означає, що в той час, коли це писалось, відповідні гео-графічні місця так називалися, але до вчення про форму нашої планети воно не має ніякого відно-шення. Що ж до тверджень про розміщення Землі на слонах чи китах, то вони взагалі не мають нічого спільного ні з Церквою, ні зі Святим Письмом. Це були дохрис-тиянські уявлення древніх народів.

Варто не забувати, що коли у Святому Письмі пишеться про Бога, то стосовно Нього вжива-ються і такі вирази: „Він - Той, що над земним кругом возсідає”(Іс. 40.22). Слово „хуг”, яке тут перекладе-не як „круг”, може означати також і „сфера”, або - „Він на нічому пові-сив Землю” (Йов 26.7). Хоч автор цих рядків не є прихильником пе-ретворювання Святого Письма у який-небудь науковий підручник, але і такими цитатами також не можна легковажити.

Загалом із дослідженнями сто-совно розвитку ідеї про форму Землі було в історії немало

цікавих дискусій. Вчені вважають, що уперше думку про це висунув грецький філософ Парменід. Десь приблизно в 460 році до Христа. Пізніше її активно розвинув Арістотель (IV ст. до Христа). Як відомо, у XIII ст. завдяки святому Томі Аквінському, до речі, також члену Домініканського ордену, арістотелізм, як філософське вчення, був визнаний згідним із вченням Католицької Церкви. Уже від того часу і вчення про округлість Землі стає загальнопоширеним. Цікаво, що навіть радянська атеїстична література визнає, що в XV ст. вже існували глобуси (див. Д.И. Кошелевский «Розв'язання міфів Библиї» изд. «Знание», Москва, 1958, ст.14). І при тому ніде не пише, щоб за їх виготовлення когось переслідували.

Однак повернемося до тих часів, коли ще велися суперечки про те, яку форму має Земля. А вони мали місце від часів Арістотеля і в дохристиянський, і в християнський періоди. Але справа тут зовсім не в релігії. Просто люди не могли зрозуміти однієї речі: як на зворотній стороні Землі може хтось жити? Як люди там ходять вниз головою? І чому вони не падають? Нам це зараз може видатися смішним, але тільки тому, що ми вже знаємо, як там люди живуть, і не звикли вже нічому дивуватися. Але пригляньмося ближче. По чисто людській логіці там дійсно ніхто не міг би жити. Але вся справа в тому, що Божі закони перевершують всі наші уявлення. І саме завдяки їм все облаштовано так, що люди не тільки живуть на будь-якій частині Землі, але навіть не зауважують, що вони живуть „вниз головою“. Так що вчення про кулястість Землі не тільки не заперечує існування Бога, а навпаки, ще більше по-тверджує. Подумаймо самі: Земля від самого початку була облаштована так, щоб на ній могли жити живі істоти, в першу чергу - люди, - Бо такі закони є необхідні саме для живих істот, а наперед встановити такі розумні закони міг тільки якийсь надзвичайно могутній Розум. Крім того, цей факт ще й дає можливість нам зрозуміти деякі християнські істини, які, на перший погляд, видаються не-прийнятними для нашого чисто людського уявлення. Адже не раз нам доводилося чути запитання на кшталт: „Як може існувати життя після смерті? Як можуть воскреснути з мертвих ті люди, тіла яких спалили, а попіл розвіяли? Як з однієї людської пари могли піти різні людські раси?“ і т. д. А дивлячись на нашу планету, по якій можна ходити „вниз головою“, навіть цього не зауважуючи, ми прекрасно розуміємо, що для Творця є можливі не тільки ті речі, про які писалося вище, але і набагато більші. І ще всі інші при-родні закони свідчать про безко-нечну велич Творця.

На закінчення даної публікації хочеться ще раз повернутися до згаданого на початку рекламного відеоролика. Є в ньому слова, з якими можна погодитися, хоч сказані вони є з іншого приводу. Це вигук засудженого: „Він існує.“ Так - він дійсно існує. А хто ВІН? То, мабуть, далі пояснювати не потрібно. Ігор БРИНДАК, викладач. Снікерс з лісовим горішком // Жива Вода ст.11 № 6 (2008)